

A Dr. Forti-féle sebtapaszról.

DEFRY-WONDPLASTER

Ezen általános kitűnének elismert gyógytápasz rendkívül gyorsan gyógyító erejét...

Az asztalra vagy mélyszűrésre, bujásnyeres és egyéb konok fekélyek, zuzatások (contusio) meglepő gyors fájdalomcsillapítással...

Ezen sebtapasz forrásának is fűtőlennél sokkal inkább a gyógyító erejét...

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható...

MARIACZELLI GYOMORCSEPPEK.

Jeles hatást tesz a gyomor minden betegségeiben és főleg a gyomor-étvágytalanság, gyomor-erőtlenség, savanyú felbőgés, köhica, gyomorhurut, gyomorfájás, hányás, székrekedés, székletzavarok, gyomor-erőtlenség, gyomor-étvágytalanság, gyomor-erőtlenség, savanyú felbőgés, köhica, gyomorhurut, gyomorfájás, hányás, székrekedés, székletzavarok...

A „mariacelli gyomorcseppek“ kaphatók még valódi minőségben a követ. raktárban:

Budapest: Főraktár TÖRÖK JOZSEF gyógyszerésznél király-utca 12; Pataky Károly gyógyszer. Sétényi-utca 12; Szent István-utca 12; Szent István-utca 12; Szent István-utca 12...

MAGYARORSZÁG A TÖRÖK HÓDÍTÁS KORÁBAN

SALOMON FERENCZ MÁSODIK JAVITOTT KIADÁS. Ára fűzve 2 frt. Vászonzötésben 2 frt 50.

BUDAPESTI SZEMLE

1886. szept. 117. sz. 1886. szept. 39-İK SZÁM. 1886. BUDAPEST, SZEPTEMBER 26. XXXIII. ÉVFOLYAM

GYULAI PÁL

Gróf Széchenyi István napló. — Agyal Dávidtól. Bárczy Sándor, (II.) — Bethly Zsolttól. Halotti beszéd gróf Zrínyi Miklós fölött 1664-ben. — Váczay Ferenczről. A Dabocsi-család. Regény. (III.) — Pálffy Alberttől. Költemények: Szőlőhegyen. Gyulai Páltól. — Lord Gregor. Burns után, angolból, Lévy Józseftől. Hazánk erődségei. — Teglás Gábertől. Az osztrák-magyar monarchia irásban és képen. — S. W. Értésítő: Pálffy Albert; egy mértékű regénye. — A. B. Alajos: Római világ. Vécsey Tamástól.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelenévenként tízenkötésben 10 levny tartalommal. A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar köztudománnyal, melyek világszerte foglalkoztak a szellemek és a nyelvek között, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzetgazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva.

FRANKLIN TARSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapesti

PÁLYÁK ÉS PÁLMÁK.

ERDÉLYI JÁNOS.

Kiadja a Kisfaludy Társaság. Ára fűzve 3 frt. Vászonzötésben 3 frt 50.

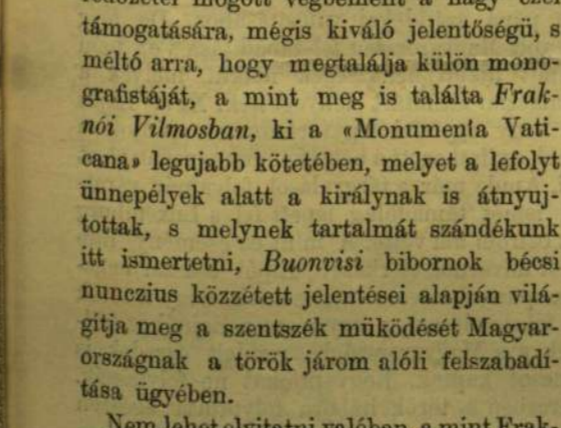
VASÁRNAPI UJSÁG

39-İK SZÁM. 1886. BUDAPEST, SZEPTEMBER 26. XXXIII. ÉVFOLYAM

BUDA VISSZAFoglalása és a szentszék.

Gróf Széchenyi István napló. — Agyal Dávidtól. Bárczy Sándor, (II.) — Bethly Zsolttól. Halotti beszéd gróf Zrínyi Miklós fölött 1664-ben. — Váczay Ferenczről. A Dabocsi-család. Regény. (III.) — Pálffy Alberttől. Költemények: Szőlőhegyen. Gyulai Páltól. — Lord Gregor. Burns után, angolból, Lévy Józseftől. Hazánk erődségei. — Teglás Gábertől. Az osztrák-magyar monarchia irásban és képen. — S. W. Értésítő: Pálffy Albert; egy mértékű regénye. — A. B. Alajos: Római világ. Vécsey Tamástól.

Franciscus S.R.E. Presbyter Cardinalis Bonvisivus Lvcensis Creatvs die I. Eptembris M.D.C.LXXXI.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Szerkeszti: GYULAI PÁL. Legújabb megjelent füzetek.

- 205. füzet. Longfellow W. Henrik. Az arany legenda. Angolból fordította János Gusztáv. Fűzve 40 kr.
206. Chateaubriand. René. Franciaából fordította Bogdány Lajos. Fűzve 20 kr.
207. Czeuczor Gergely hőskölteményei és meséi. Második kiadás. Fűzve 30 kr.
208. Fáy András. A mátrai vadászati. Vigjáték három felvonásban. Fűzve 20 kr.
209. Angler és Fousier. A szegény arziánók. Dráma öt felvonásban. Franciaából fordította R. Fűzve 30 kr.
210. Shakespeare. Sok zaj semmiért. Vigjáték öt felvonásban. Angolból ford. Ács Zsigmond. Fűzve 30 kr.
211. Constant Benjamin. Adolf. Egy ismeretlen iratok közt talált történet. Franciaából fordította és bevezetést ellátta Dr. Béri Moravcsik Gyula. Fűzve 30 kr.
212. Bossz Pál Irodalmi hagyományai. Kiadta Lévy József. Fűzve 30 kr.
213. Greguss Agost. A balladáról. A Kisfaludy-társaság által 1864-ben jutalmazott pályamű. Harmadik javított és bővített kiadás. Fűzve 40 kr.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Szerkeszti: GYULAI PÁL. Legújabb megjelent füzetek.

- 205. füzet. Longfellow W. Henrik. Az arany legenda. Angolból fordította János Gusztáv. Fűzve 40 kr.
206. Chateaubriand. René. Franciaából fordította Bogdány Lajos. Fűzve 20 kr.
207. Czeuczor Gergely hőskölteményei és meséi. Második kiadás. Fűzve 30 kr.
208. Fáy András. A mátrai vadászati. Vigjáték három felvonásban. Fűzve 20 kr.
209. Angler és Fousier. A szegény arziánók. Dráma öt felvonásban. Franciaából fordította R. Fűzve 30 kr.
210. Shakespeare. Sok zaj semmiért. Vigjáték öt felvonásban. Angolból ford. Ács Zsigmond. Fűzve 30 kr.
211. Constant Benjamin. Adolf. Egy ismeretlen iratok közt talált történet. Franciaából fordította és bevezetést ellátta Dr. Béri Moravcsik Gyula. Fűzve 30 kr.
212. Bossz Pál Irodalmi hagyományai. Kiadta Lévy József. Fűzve 30 kr.
213. Greguss Agost. A balladáról. A Kisfaludy-társaság által 1864-ben jutalmazott pályamű. Harmadik javított és bővített kiadás. Fűzve 40 kr.

OLCSÓ KÖNYVTÁR

Szerkeszti: GYULAI PÁL. Legújabb megjelent füzetek.

- 205. füzet. Longfellow W. Henrik. Az arany legenda. Angolból fordította János Gusztáv. Fűzve 40 kr.
206. Chateaubriand. René. Franciaából fordította Bogdány Lajos. Fűzve 20 kr.
207. Czeuczor Gergely hőskölteményei és meséi. Második kiadás. Fűzve 30 kr.
208. Fáy András. A mátrai vadászati. Vigjáték három felvonásban. Fűzve 20 kr.
209. Angler és Fousier. A szegény arziánók. Dráma öt felvonásban. Franciaából fordította R. Fűzve 30 kr.
210. Shakespeare. Sok zaj semmiért. Vigjáték öt felvonásban. Angolból ford. Ács Zsigmond. Fűzve 30 kr.
211. Constant Benjamin. Adolf. Egy ismeretlen iratok közt talált történet. Franciaából fordította és bevezetést ellátta Dr. Béri Moravcsik Gyula. Fűzve 30 kr.
212. Bossz Pál Irodalmi hagyományai. Kiadta Lévy József. Fűzve 30 kr.
213. Greguss Agost. A balladáról. A Kisfaludy-társaság által 1864-ben jutalmazott pályamű. Harmadik javított és bővített kiadás. Fűzve 40 kr.

A török elleni szövetséges fejedelmek Fejrajza a «Monumenta Vaticana» új kötetében.
XI. Incze, I. Lipót, Szobieszky és a velencei doge.

főurak összeesküdvén, Szobieszky Jánossal elől, XIV. Lajos francia királyt kérték fel, hogy családjának egy tagját küldje a lengyel trónra. Ebben a lengyel rendeket a szentszék is támogatta. S hogy befolyását ez irányban érvényesítse, a később Magyarország sorsára oly irányadó befolyást gyakorolt *Buonvisi* Ferenc kölni nunciust küldte Lengyelországba.

Buonvisi régi nemes családból származott, mely nemzedékrendjét III. Ottó császár egyik tanácsosáig vitte fel. Ez a hagyomány szerint az ezredik év táján Lucca városában telepedett meg s utódi csakhamar előkelő állásra tettek szert, némelyek épen az egyház szolgálatában is.

Buonvisi Ferenc 1626 máj. 11-dikén Lucában született s szintén a papi pályára készült. Tanulmányait befejezve, VII. Sándor pápa szolgálattevő kamarásai sorába vette fel, majd más udvari hivatalokra alkalmazta, s 1662-ben a Chigi bíbornok vezetésével Franciaországba indult követtséghez osztotta be. Rómába visszakerülve, *Buonvisi* hat évet töltött még különféle hivatalokban, míg X. Kelemen pápa következő évben a trónra, s ennek államtitkára, Altieri bíbornok, felismervén *Buonvisi*ben a hivatottságot, kölni nunciussá s thessalonikai érsekké nevezte ki.

Negyvennégy éves volt ekkor *Buonvisi*. Új hátsókörében tanuja volt Lotharing XIV. Lajos általi erőszakos elfoglalásának, Hollandia megszállásának és hősi védelmének a spanyolokkal szövetkezett franciák ellen. Lelkét mély fájdalommal töltötte el a testvérharcok látványa s elkeseredetten írta egy helyt: «Csak azon hadakkal is, melyek itt a Rajna táján állanak egymással szemközt, Konstantinápolyt nyomulhatnánk.» A keresztény erők egyesítése a hitetlenek elleni harcban, az ozmán rabtságban sinlődő országok felszabadítása, ezek foglalták el lelke minden gondolatát s örömmel látta, hogy Rómában hajlandók neki új működési tere nyitni Európára észak-keletén, a kereszténység és izlam között folyó harcok színhelyén.

Varsóban *Buonvisi* helyes tapintattal és sok sikerrel járt el megbízatásában. Meg tudta győzni Koribut Mihály lengyel fejedelmet arról, hogy a trón és a kereszténység érdeke a török

háboru folytatását követeli. A fejedelem készült is már személyesen átvenni a sereg vezérletét, de ugyanazon a napon, melyen Szobieszky Moldvában *Chodzym* mellett fényes diadalt aratott a törökökön, egy súlyos betegség véget vetett életének, s megnyitotta a trónhoz vezető utat Szobieszkynek.

1676 szept. 21-én XI. Incze pápa foglalta el a pápai széket. Tulajdonképeni neve *Odescalchi Benedek*, s egy vagyonos comói bankárcsaládból származott. Császári kinevezésétől több tagja szolgált már az egyházban, *Odescalchi Gyula* a XVI. század második felében V. Pius udvaránál foglalt el előkelő állást, s ő vitte meg a lepantói ütközetre készülő hajóhadnak a pápa áldását, míg ugyanakkor a jezsuita *Odescalchi Bernát* Lengyelországban, majd Erdélyben fejtett ki a katolikus vallás terjesztése körül nagy tevékenységet.

XI. Inczét ifjúkori hajlamai a katonai pályára látszottak utalni. A török ellen harcolva több ütközethet részt vett Lengyelországban, s huszonöt éves korában azzal a szándékkal indult Rómába, hogy fegyvert a szentszéknek ajánlja fel. Itt azonban pályája iránya megváltozott; páppá lón s az egyházi rangfokozatok létráján gyorsan haladt. 1645-ben már elnyerte a bibort s mint ferrarai kormányzó, a szükoldókról való atyai gondoskodása folytán, a «szegények atyja» czimét érdemelte ki.

Midőn Incze néhány év múlva Rómába visszatért, elvonult a világtól és a tudományoknak élt. Mint a bibornoki collegiumban Lengyelország protektora, sokszor nyílt alkalma az ország-uk újabb szolgálatakat tehetni.

Inczét már IX. Kelemen halála után óhajtott a bibornokok többsége a pápai székbe emelni; de ekkor a francia király tiltakozására kénytelenek voltak mellőzni, hanem már három évvel később, 1672-ben, midőn X. Kelemen hanyatló egészsége új pápaválasztást helyezett kilátásba, maga XIV. Lajos biztosította őt arról, hogy kiváncsi fölmagasztaltatását. Azzalban X. Kelemen halála csak négy évvel ezután következett meg be, s nyitott alkalmat Inczének a pápai trón elfoglalására.

XI. Incze szigorú takarékoságot honosított meg udvarában. A fölösleges hivatalokat mind eltö-

rülte, a visszaéléseket megszüntette, s annyira szakított az elharapozott nepotizmussal, hogy még egyetlen unokaöcsését is távol tartotta udvarától s minden kedvezést megtagadott tőle. Csak is így sikerülhetett a pápai kincstár rövid alatt oly állapotba hoznia, hogy milliókat áldozhasson a török elleni hadjáratokra.

De hogy a hadjárat megindulhasson, arra nézve első politikai ténye volt közbevetni magát I. Lipót és XIV. Lajos közt, s őket fegyverszünetre bírni.

*Buonvisi*nek jutott most is Bécsben az a szerep, hogy a közeledés útját a két uralkodó közt egyengesse. Lipót császár meggyőzésére főleg az az 1678 tavaszán elterjedt hír volt döntő hatással, hogy a török szultán közelebb nagyobb sereget indít utnak Magyarország felé. A nunciusz tanácsa odament ki, hogy kössön a császár békét Franciaországgal, létesítsen békét az oroszok s lengyelek közt is, hogy ez utóbbiak is a törökök ellen fordíthatassák fegyvereiket, s ha ez megtörtént, indítsa seregét rögtön Magyarországra s megelőzve a török haderő érkezését, vívja meg Esztergomot, hogy a közeledést a Dunán biztosítsa, zárja körül Ujvárt s vegye ostrom alá Budavárat. A program szép volt s keresztül is ment, de addig, míg megtörtént volna, a nunciuszok sok keserű csalódáson kellett keresztül mennie.

XIV. Lajos is hajlandó volt a békekötésre, de súlyos feltételeit Lipót nem fogadhatta el. Itt is sok fáradozásba került *Buonvisi*nek, míg sikerült a császár dinasztikus büszkeségét megtörnie. Aztán az volt az udvar aggodalma, hogy a francia király nem jó szemmel nézhetné a császár hatalmának Magyarország fölszabadításával járó gyarapodását, s azért legjobb volna XIV. Lajost is megnyerni a török elleni hadjáratra. De *Buonvisi*nek sikerült minden nehézséget legyőznie s megindíttatnia a hadjáratot a már ismeretes körülmények között.

A lengyel szövetség csakugyan létrejött s véletlenül ugyanazon a napon, melyen megkötötték, harmadfelszáz fegyveresből álló török haderő indult ki Drinápolyból. Most látták csak be a császári miniszterek a veszély közelségét s ekkor aztán sietve látták a készülődéshez. XI. Incze pápa nagylelkűen váltotta be ígérését, pénztárát kimerítette, az egyházi javadalmakat megadóztatta, s egy millió kétszáz ezer forintot tesz az összeg, melylyel a császári kincstár a pápa által gyarapodott. Fél milliót küldött a pápa a lengyel királynak, háromszázet pedig a bajor választó-fejedeleme, hogy ez is a császár oltalmára vezethesse hadait. Többen a bibornoki collegium tagjai közül is, mint *Chigi Ludovisi* s mások, ezüst asztali készleteiket küldték a pénzverdebe; Magyarország primása, *Szelephényi György* pedig négyszázet forintot szentelt a háboru czéljaira.

Míg a török Bécs városát ostromolta, a pápa közmédségokat rendelt el. Esti hat órákor megkondultak a harangok, imára intve a híveket. Maga a pápa a nap nagy részét kápolnájában térdre borulva, imádkozva töltötte.

Bécs felszabadulásával az első lépés meg volt tette a pápa szándékai valóztatásához. De még hátra volt Magyarország felszabadítása s ez nem lehetett újabb nehézségek nélkül, melyek a diplomáciai láthatart fenyegették. XIV. Lajos igaz, hogy egy évi fegyverszünetet ajánlott s késznek nyilatkozott a béke-kongresszusban részt venni. Amde már a tárgyalások folyamán váratlanul ismét támadólag lépett fel s Luxemburg várát ostrom alá vette. A mint ez esemény híre a bécsi udvarhoz elérkezett, Lipót császár engedett a spanyol követ sürgetéseinek, hogy a török ellen fölszerelt sereg egy része a Rajnához küldessék s a Magyarországra rendelt ezredek is parancsot kaptak, hogy utjokat ne folytassák. E percben a török háboru folytatása egészen koezkára látszott tette. *Buonvisi*, ki időközben bibornok lón, kihallgatást kért a császárnál. Beható szavakban esettelle a helyzetet, de Lipót császár kiterőleg felelt s elküldte hadai egy részét a Rajnához. Luxemburg elesét ezzel nem tartóztathatta föl, de a török elleni vállalat sikerét kétségessé tette.

Szerencse, hogy nemsokára újból biztató fordulat állott be az európai helyzetben. A császár és XIV. Lajos Regensburgban megkötötték a husz évre szóló fegyverszünetét s azzal a török elleni hadi munkálatok is újra megkezdődhettek.

Az 1686-diki esztendő kedvező előjelekké

LIDÉRCZFÉNYEK.

Előszó
a pozsonyi színház megnyitására
Írta:
JÓKAI MÓR.

Régvalt idők borongó ködhomálya
Takarja a mesét: — a hős magyar nép
Honnán eredt? mi vérből származott?
— «Hunyór» s «Magyar», Nimródnek két fia,
Huszont két társival vadászni járt
Maotis nagy tavának berkiben.
Legelső hajnalokzagás alatt
Verték fel a gimet és üldözték.
Mig csillagos lett az ég fölöttük,
Tündérhagyás volt a gim maga is:
Az esthomályban elveszett a vad.
Hanem helyette a tó martján,
A nefejecselé hímzett pászton,
Huszonnagy csaba fény tánczolt előttük
Karélyban, lejtve szöke és keringve,
Füzérbe fonva, párban renge-ringva,
Kettő közülök, a legfényesebb láng,
A többit látszott körben hajtani.
A tánczos láng megannyi lány fején volt,
A hogy szokat virágot fűzni mások;
Nekik csillagvirág volt koszorújuk.

Deli szüzek: egy más világ lakói,
Hol az erős nemet nem ismerik;
Csak sejtett lény meg a férfi előttük,
Miként halandó szívnek angyal arca:
Magukban játszanak. Dalolva lejtve,
És éneküktől csillag hull alá,
S lábuk hegyétől zöldre lesz a fű.
Nagy pávafarkú éji lepkejár
S álomlegyezgető tündelevény
Reped körülök, miket odacsalt
Az éjsötétben feltánczó lobogvány.
Csábtermetűk, tarkya égi mez:
Atlátszó füstáry, mely rátapad:
Szivárványos kagylótól hárfafoszalány,
És ősi pókfonalból szőtt lepel.
Miken átfénylik a tündéri habtest
Gyöngéd almavirág-szine.
A két vezérszínnek palástja is van:
A földig omló haj: selyem, acél:
Az illat, mit körül árszatnak,
A gyöngyvirágon átsűrű árbrálég:
Szemükben vízbé néző ég van, mely leszédít.
Bűbájt sugázzik arcuk, természetük:
— A szépség oly fény, melynek árnya nincs.

E fény vakítá el *Hunyórt* s *Magyart*.
«Kik vagytok túlvilági tünemények?»
A meglepett tündérszapot vihongva
Bűjt össze két királyi néző köré,
Takarva, még se rejte bájait,
S csengő-pengő szavakkal válaszolt:
«Szép deli
Szívbeli
Földi legények!
Jőjjetek
Éljetek
Mennyei kéjnek.
Nem gyötör
A gyönyör:
Kínja is édes.
Alva vagy,
Halva vagy:
Csak szívéd érez.
Titkokat
Osztogat
Csókján az ajknak:
Baldogok,
Angyalok,
Kik belehalnak!»

A délceg ifjak szívét megvevé
A méznél édesebb hízlekedő szó.
A kiknek élető lég a szabadság,
És annak szük meg a kerek világ is,
Kik büszke homlokuk le nem boríták
Se dörgő ég, se érzebárvány előtt:
— Rabjával elszegődtek mézszavaknak.
A két tündérműt *Hunyór* és *Magyar*,
A többit elvevé a társapat,
S tündérményekkel nemze nemzetet.
— E szivkötésből támadt a magyar nép.
Ennyit tudnak a mondák őseinkről.

Meglátszik rajta most is származása;
— Míg más a földdel számol, arra épít,
Ő elcsapong mesék tündérhonába
S a kit megkötni nincs elég erős láncc,
Azt meghódítja a hízlekedő szó,
— Mint őseit Maotis nagy tavánál.

Itt áll a népek zúgó Babelében;
Kiválasztá magának a helyet,
Hová örök időktől fogva mindig
Egymást temetni jött nép nép után,
S nevezte azt «házának» és szeretete.

Köröskörül a napjárás alatt
Nincs egy rokon, ki hozzá hajlana.
A csillagot sem hiba senki annak,
A minek ő: a «gönczöl» «medve» másnak,
S az «Isten szeme» másnak «Lucifer».
— Egy nemzet, melyet senki sem szeret.
Hanem mindenki *dicséretet* hízelve,
Oh e hízleget mennyit ronta rajtad,
Te tündér *alirunnak* ivadéka!
Dicsérték hős vitézi véredet:
S te azt pataként ontád mindenütt,
Hogy a magasztalásnak megfelelj.
Nem volt elég, hogy *négy fehér folyó*
Öt ezimeredben mind porsra festéd,
Hogy *hármal* *halmát* oltárnak tekintéd,
A melyen véred áldozta füstölt:
Balkán, — *Apennin*, és *Thabor* hegye
Orzi nevednek vérel irt nyomat.

Magasztalák nagylelkűségedet,
Vendégmarasztó nyílt hajlékodat,
Mig elhívd, a gondatlan pazarlást
Magyar erény — s jól élt, ki vigan élt.
Dicsérték *délezget* természet: hogy illik
A pompás ősi viselet re!
S te büszke voltál, hogy ragyogni látnak,
Előre tolnak és irigyenek.
Magasztalák szép tehetségedet:
Költőidet és állambölcseidet,
S te azt tartád, minek tanulni is,
Ha már a nélkül is lángész vagyunk?
Azt mondták, hogy «nemes» vagy s úgy tevé:
Nemesnek dolga mindig *ozdogatni*:
Szolgálon, gyűjtőn próbát és idegen!
Zengésként szóltak elragadtatással.
Ezt már aztán miveltél tűz-erővel;
Mig egyszer végre úgy tapasztalád,
Hogy a ki jól meg szándokolt dicsérni,
«Czigányországnak» kente fel hazádat.

Halál' az égnek, most már *szüdni* kezdnek!
Ez gyógyulások biztos jó jele.
Szemedbe mondják, hogy szegény s kicsiny vagy,
Hogy elmaradtál! — Oh be jól teszik!
Nem az neked a jöltevdő, ki dicsér;
Hanem ki ósárol, ki rádírt.
Álomba ringat a hízlekedés;
A feddő szó az, mely életre ébreszt.
Haládatos négy ellenségedhez:
Azok nekid legjobb barátid.
Mert megtanítanak önérdő kifejtni,
— Ne szó: de tett véjden meg ellenük!

Mivelhogy most már ugys benne vagytok,
Engedjétek meg, nemzetem szülőit,
Hadd álljak én is egyzer valahára
Azok közé, a kik Jeremiás
Siralmaival olvassák a fejedre.
— Sokáig és annyit dicsértelek.
Talán sok is volt? meg is írthatott?
Vegyétek fel, ha a vége felé
Zsembelni kezlek; — hisz öreg vagyok;
Apátok is lehetnek; s az apától
Nem fáj a korholás, én ugy tanultam.
S ez most a legjobb alkalom reá.
— Uj műzsatemplom épült szűz hazánk
Hajdanta fő-főnek hitt városában.
Van fény elég az ünnepeis estén:
Villany, görögűz, még tán fáklifény is.
Ilyen sok lángot többször láttam én már,
És hozzá-zítva keblünk hő parázsát,
Lángszellemét a művésztársulatnak,
S gyémánt-keresztűt az a bájoló
Szép hölgyfűzér tündérszínű szemének.
Neveztem azt együttes *Vesztaláng-nak*
Mely oltárunkon majd örökkön ég...
Aztán dehogyan volt Vesztaláng! — Elég,
Ha az első előadásán át kirtartott.
Csak *szalmatűz* volt; s három hold után
A holló károg: «Kár volt ragyogunk!»
Ez a mi három *bolygófény-lidérczünk*:
Görögűz, *fáklifény* és *szalmatűz*.

De hát a *szalmatűz*nek hamva is van.
Ki jön fejére szórni azt? — Legyünk
Igazságosan osztó öröklők,
S vegyük ki a magunk részét belőle.
Először is a tisztelt nagy *közönség*.
Ez a minden nagy úrnál még nagyobb úr,
Erősebb a félisten Herkulesnél
És Dárius királynál gazdagabb.
Csak egy a baj: — nem tudni, hol lakik?
Nem tudjuk, hol keressük, hogyha nincs itt.
A kit csak kérünk: hol van a *közönség*?
Mind szerteszét és villonítva mondja:
«Én nem vagyok: tán a szomszédom az!»
Tűz, láng vagyunk az első lobbanásnál,
Nem retentünk el terhes áldozattól.
Építünk templomot a honni múza
Örök állandó lakhelyétől és
Mikor megzendül annak csarnokában
Az édes anyanyelv költői hangja,
A honni dallam czimbalomzenéje,

Buda bevételé alkalmára vert emlék-érem rajza a «Monumenta Vaticana» új kötetében.

Kolostorházak Zanszkárban.

Kötélhíd.

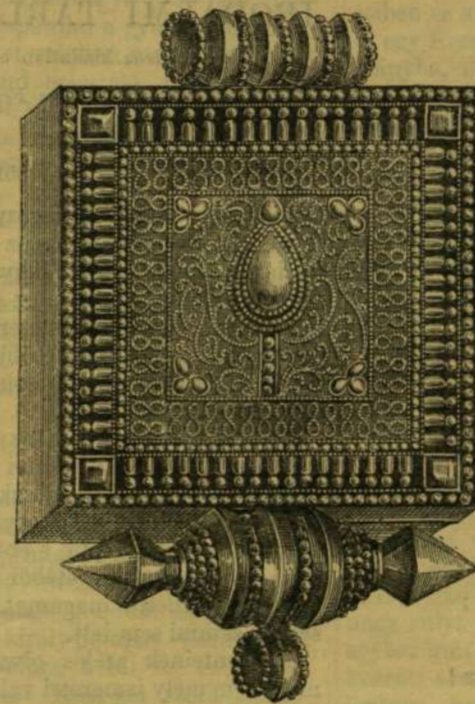
Csurtán.

A Himalája Körültekintése.

Lámák szertartás közben egy dardsilingi templom előtt.

Amulet.

Om-mani-pémé-um. Sziklába vésett tibeti írásjegyek.

Fügrőhíd Rotang-pálmából a Himalájában.

vannak, melyekből széles, egyenes utcák vezetnek szét, helyely-közel nagyszerű épületekkel; az iskolák, az egyetem, a törvényszékek, kormányzói lak, — előtte nagyszerű árnyékos kertek, — a lakotnyak mind kiváló épületek. A városházán két feltűnő jelenséget láttam, egyik a torony tetőjén ülő olyan nagy kékűjű sas, hogy a városházát minden pillanatban azzal fenyegeti, hogy felrepül vele a levegőbe, másik az, hogy két óra disziti, egyik alant a rövidlátók, másik pedig fenn a jó szeműek részére. De minden épületei, minden nevezetességei közt első helyen áll a város végén ujon épült görög-nem-egyesült érseki palota. Nem hiába került két millió forintba, de ki is tett hiába keresnek pártját a birodalomban, gazdag diszítési, festményei, márványzatai annyira meglepő szép izléssel vannak ráhalmozva; az épület keleti és közép-résztől a kihallgató, fogadó, tanácskozási és ünneplési termek foglalják el, mellette a könyvtár, a szögletben pedig az érsek kicsiny, de valami remek, keleti pompával és mégis egyszerűen összehangatos izléssel rendezett oratoriuma van. Az ünneplésre szánt nagy terem fekete márványpadozata fehér márvány betétekkel, — a tetőzet kocka-gerendázatai közti és a falon körbe vonuló remek festmények meglepő szépek, a festmények mind Bukovina történetét adják elő, azon időtől fogva, midőn Stefancsel-mare még Szucsáván uralkodott, egész azon időig, midőn a bukovinai rendek és főpapság Ferenc császárnak meghódoltak. A főépületek két szárnya van, de nem függ össze a főépülettel, hanem némi köz választja el őket; balról az érseki irodák, lakások, — jobbról pedig a papnövelde, templom, tanári lakok vannak elhelyezve; — egész háttérét jókora hűvös kert övedzi gyönyörű kilátással a Pruth völgyére.

Maga a kiállítás olyan, mint minden kiállítás: pavillonok fellobozóva, gépek, malmok hosszú sora, — szemem szédített buzák, árpák, zabok szép üvegekben, — e célra készült butorok, vízhatlan köpenyek, — egy pár ebédlő, cukrászat, borkóstoló bódé, hol a többi Hébe közt egy komáromi honfitársnőnk is kegyetlenül fölnemzetiszinpántlikázva s a a markotányosnő öltözve kínálgatja honunk remek borait. Van ruthén, lengyel, s román parasztház is, hol a halina, malmaliga, brinza nem igen nagy keletnek örvendnek; de azért az asztalon áll, mint obligát étlap. Az egész kiállítás terén nagyszerűnek mondható az erdészeti és a szarvasmarha-kiállítás.

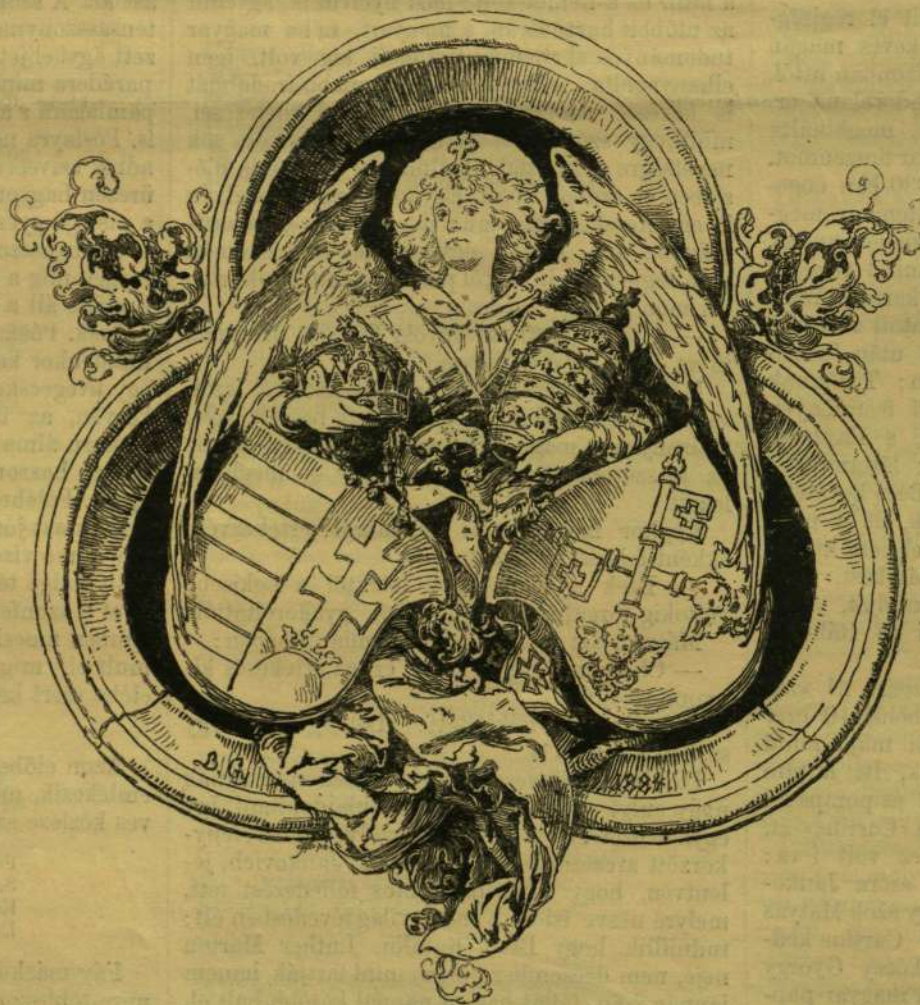
Bukovina kétharmada erdős hegység, hol a lankás részek a tölgy-köris-szil, égerfát, a tetők pedig mindenféle fenyőt, kiváló szép és jó fajokat nevelnek. Ez erdők kétharmada ismét teljesen a görög-nem-egyesült vallási alapé, melynek erdészeti kormányzósága a czélszerűség netovábbja szerint vágatja, de neveli is az erdőket. Nem csuda hát, ha itt rendszeresen bemutatva látjuk a fák minden neimeit, a durván levágott tönköltől a finom klaviatur-deszkáig. Természetes, hogy pavillonjuk szarvas-, őz-, dámvad-szarvakkal, nyest-, medve-, hiúz-, róka-bőrökkel csinosan fel van cziczozmázva.

A szarvasmarha-kiállítás igen gazdag. Nem is csuda; a marhatenyésztés a tartomány főkeresete, de különös, hogy egy fehér honi fajt sem láttam, pedig az ő bukovinai faj nagyon kiváló faj: szélesmellű, zömök lábú, erős, esontos, daruszerű faj, a jelenlévő 4—500 darab pedig mind tarka-barka importált faj volt. Egyik jászol szögletén szundikált egy kerek kalapos zömök, 28—30 éves ember — annyira elűtötte, hogy minden további kérdészködés nélkül magyarul szólítottam meg: „Mit busul itt egyedül, öcsém!” Ő pedig

felrettenve álmódosításból, az öröm látható jelével, de egész keleti tüzrel felel, hogy: „Jaj uram, mindjárt kettő hasadok mérgemben, hogy itt ácsorgok már három napja és még azzal biztatnak, hogy négy napig várjak, holott otthon zabom, szénám gyűjtöttem. De meg is verem a feleségemet, ha haza megyek!” — „De hát mi köze a feleségének ehhez?” — „Hiszen a bíró biztatott, az igaz, hogy jöjnek ide ezzel a két éves bikával; de ha Őrse nem mondta volna, hogy jöjnek, mert ilyen szép egy se lesz itt: hát én mégse jöttem volna.” — „Hát honnan jött?” — „Andrásfalváról.” — „Hát a magyarországi rokonok mit irnak?!” — „Jól vannak hála Istennek, azt írják, szép termésök van Gyurgyevón.”

Baron Trk fáradhatatlan buzgalomnak sokat köszönhet a kiállítás tiszta, szép berendezése, a mindenütt tapasztalható rend és előzékenység. Megérdemli, hogy kinek módjában van, meglátogassa e tartományi kiállítást; már csak azért is, hogy megismerhessük keleti tőzszomszédainkat.

FERIZ.

BENCZUR GYULA RAJZA A „MONUMENTA VATICANA” LEGÚJABB KÖTETE AJÁNLÓ-LAPJÁHOZ.

EGYVELEG.

* Nagy fényűzést űzött a ruhákban Jozefin császárné. I. Napoleon neje. A ruházataira előírnyozott 600,000 frank soha nem volt elég s mindig adósságot csinált. A fehérműt napjában háromszor változtatta és sohasem hozott fel harisnyát másodsor. Mindennap több kuszor ruhát, kendőt s kalapot hoztak hozzá választásra, soha sem kérte az árt. Volt vagy négyszáz kendője. Különösen feldiszfaltta magát este s a legeskevényebb társaság elegendő ok volt arra, hogy új ruhát vásároljon, habár egész sereg ruhája, volt melyetallig használt valaha. Napoleon sokszor kikélt e pazarlás ellen, de hasztalan.

* A fehérműt kikeményítésének virágkora Erzsébet angol királynő idejében volt, ki egy hollandi asszonytól megkedvelte ezt. A „művészet” csakhamar elterjedt az előkelők nők között annyira, hogy a fehérműt keményítését az urak jelenlétében a szalonokban végezték, mint később a kótsót s ma a zongorázást. Egy Dinghen van der Plaste nevű flamand nő, ki a „keményítés tanára” nevet viselte, egy tanórért 6 font sterlinget, azaz mai értékben 130 forintot is kapott s hiányos volt az arisztokrata nők nevelése, ha e művészetben nem voltak jártasak.

* A tibeti misszió Indiából utra kelve a Dalai Lámának egész sereg csodálatos dolgot visz ajánlékba, s különösen telefont, melyről azt hiszik, hogy nagyon meg fogja hatni a lassai szentet.

* 500 furjet hozott Enropából Lorillard Péter

newyorki milliomas parkjába meghonosítás végett 1879-ben. A kísérlet nem sikerült, a fűrek rövid idő múlva eltűntek. De a gazdag ember nem hagyta abban a kísérletet. Hajótudászatokat rendezett a vidéken; megölték 500 elvadult macskát, 150 menyétet, 100 opossumot, 500 léhát s más állatokat, azután ismét sok fűret s fűzánt hozott s azok most már nemesek parkjában, de a környéken is elterjedtek.

* Worth párisi híres szabó határozott ellen-szenvvel viseltetik az illatokkal szemben. Munkásnőnek nem szabad parfümöt használni, még virágokat sem hozhatnak magukkal s ha a nők illatozó dobozokban küldenek hozzá ruhákat átalakítás végett, először több napon át szellőzteti azokat.

* Úszó kiállítás indult körtra Bordeauxból egy 3500 tonna tartalmu hajón. Tisztán francia iparcikkek vannak benne s a nevezetesebb középamerikai kikötő-városokban akarják sorra bemutatni.

* Az első hering, melyet a halászat megkezdésekor fognak a németalföldi partokon, hagyományos szokás szerint mindig a királyé. Ünnepies szertartás közt takarják be selyem nemzeti színű lobogóba s így viszik Hágába, hol mindig a királyi asztalra kerül.

* A földgömböt körülveleloczipédező amerikai nagy lármat csinált Afghanzisztánban. A ferrahi kormányzó természetesen még soha sem látott vasparipát, mely nem eszik, de még inkább megrémült a boszorkányos utazótól, midőn az megmondta, hogy az „új világ”-ból jön, melynek híré sem hallotta s hogy sem angol, sem muszka, a kikről egyedül volt némi ismerete az európai népek közt. Követet küldött a hereti kormányzóhoz, de mivel az sem tudott felvilágosítást adni, Stevensnek Perzsiába kellett visszatérnie.

* A kotillontánczot száműzni akarják a házbálokból, mivel az idők folyamában már nagyon is költséges mulatsággá lett. Párisban több előkelő körben megállapodtak, hogy a jövő téli házi bálokból már nem fognak kotillont tánczolni.

* Pénzt vettett el a szó szoros értelmében Rajmund provencei gróf egy 1171-ben, Beaucuire kastélyában tartott lovagjáték alkalmával. A kastély udvarán s távolabb is 12 ökörrrel nagyárkokat szántatott s abba 30,000 son-darabot vettett.

* A rabszolgaság gyors apadását több országban tapasztalhatjuk. Braziliában mult év április havában még 1,200,000 rabszolga volt, de azóta százezernél több váltatta meg magát. Egyiptomban 1885 január végéig 8986 rabszolgát szabadítottak fel: török hajók is koboznak el rabszolgakereskedő hajókat. Marokkóban a rabszolgák száma háromszor oly nagy lett; a keletafrikai portugál birtokokon terjed a rabszolgakereskedés.

* A legkisebb pénz a világon a kínai rézpénz, melyből körülbelül 80 darab ér annyit, mint a mi hatosaink.

* Szódatavat fedeztek fel Rawlings közelében az amerikai Pacific-Union vasút mentén. A tő

több mérföld területű, forrasi gránitsziklákból erednek évenként 65,000 tonna szódát lehet kapni belőle.

* A rovarok nem különböztetik meg az egyes tárgyak alakjait, mint Plateau genfi élettanár kísérletei bizonyítják s csak a világosságot s mozgást veszik észre.

* A vak koldusok számát Franciaországban 36,000-re teszik.

* Száz év előtt és alatt, Chevreul francia tudós századik születésnapja alkalmából egy párisi lap szeszéllítást készített arról, hogy száz év előtt, 1786 szeptemberében milyen világ volt, kik szerepeltek. Danton és Robespierre vidéki ügyvédek voltak; Mirabeau utazott, Marat pedig jól fizetett állatorvos volt az artoisi istállóknál; Mareau, Desaix, Hoche, Soult és Viktor önkéntesek voltak a hadseregben, Murat theologiai műveket tanulmányozott s egy szerzetes akart beállni. Ney hivatalos bírókban foglalkozott, Lannes kétfestő-inas volt, Bonaparte pedig hadnagy. Nagy Frigyes épen meghalt és Chevreul a világra jött, melyben aztán egymás után négy királyt, 2 eszárzt, 3 köztársaságot, 65 marsallt, 66 igazságügyminisztert, 65 tengerészeti, 54 hadügy- és 32 belügyminisztert élt meg.

* Üvegmonumentumot tervezett egy amerikai építész Grant tábornok emlékére. A szobor három egymásba eső hengeres templom alakú, csucsán lenne egy ezüst angyal s a legbenső templomban lenne a tábornok bronz szobra.

Es minden Isten Liszt Ferencet - hájtom: sol do milva, - magához szelitanija, akkor az adománnyozási jog is a föntirt bizottság által fog gyakoroltatni.

Isten adja áldását az egészre!
Kelt a Munkácsy-pár Colpach-i kastélyában, Luxembourgi Nagyhercegségben, az Ur születésének ezred nyolcz száz nyolcvanhatodik évében, június hava hetedikén

Előttünk
Dr. Liszt Ferenc
Munkácsy Pál

A LISZT-EGYLETI ALAPITVÁNY.

Munkácsy Mihály és szellemes neje folyó év július elején a luxemburgi nagyhercegség területén fekvő colpachi fényes kastélyukban tartózkodásuk alatt meghívták az emsi fűrdőben gyógyulást kereső Haynald Lajos locsai bíbornok-érsekhez, valamint a Weimarban időző Liszt Ferenczhez, fölkeréve őket, hogy egyidejűleg néhány napot töltsenek náluk e kies helyen.

Mindkét nagynevtű vendékképzéssel engedte a leleményes hangszereket ezen sugalmaszának, mely Colpachot a szellemi világ hármass fejedelméi találkozásának színhelyévé tette.

A szüntelen tevékenységéről ismert bíbornok colpachi tartózkodását egyebek között fölhasználta arra, hogy a Liszt-egylet ügyét rendezze. Tudvalevő, hogy a hetvenes években Budapesten a zene- és énekművészet fejlesztése és terjesztése céljából egyesület alakult, mely Liszt Ferenczről nevezte el magát. Az elnöki tisztet, a nagy mester fölkerésére, Haynald Lajos bíbornok-érsek vállalta el, s jelentékeny ajándékoltt föl az egyesület céljaira, mely annak alapító-kéjét volt képezendő; míg a tagdíjakból eredő jövedelem a folyó költségekre fordított. Az egyelet néhány év előtt megszűnt működni. Ezért a bíbornok érsek intézkedni kívánt, hogy az alapítóke az egyesület által kitűzött célokra más módon fordíttassék. A vallás- és közoktatásügyi, valamint a belügyi miniszterek hozzájárulásával a Liszt-egylet vagyonát (3240 frt) Liszt-egyleti alapítvánnyá alakította, melynek évi jövedelme szegény budapesti zenetanárok segélyezésére és szegény budapesti zeneművészeti tanulók ösztöndíjazására fog fordíttatni.

A bíbornok tehát Colpachban időzése alatt készítette el az alapító-oklevelet, melyben megállapították, hogy ugy a segély, mint az ösztöndíj adományozása iránt a javaslatlétet végett bizottság alakíttatik, melynek elnöke az országos zeneakadémia igazgatója, tagjai pedig az ének- és zeneművészet iránt érdeklődő egy budapesti lelkész, a konzervatorium igazgatója, a zenekedvelők egyletének, a zenetanárok egyletének és a budai zeneakadémia elnökei. Az adományozás joga Liszt Ferencznek tartatott fonn. — És midőn — írja a bíbornok főpap alapítólevelében — Isten Liszt Ferencz, óhajtom sok idő múlva, magához szelitanija, akkor az adományozási jog is a föntirt bizottság által fog gyakoroltatni.

Az alapító oklevelet a bíbornok július 7-én állította ki, tanukul Munkácsy Mihályt és magát Liszt Ferenczét kérve föl, kik az oklevelet aláírásukkal látták el.

Egyikük sem sejtette, hogy az alapító-oklevel végén kifejezett óhajást a mennyei gondviselés

nem fogja meghallgatni, és hogy Liszt Ferencz már néhány nap múlva az örökével óságra költözik.

Az oklevél, mely az ő utolsó magyar aláírását tünteti föl, ez által még nagyobb érdeket nyer. Zársorait és aláírásait hasonmásban itt közöljük.

X. Y.

LÓCZY LAJOS KIHINÁRÓL ÉS TIBETRŐL.

„A kínai birodalom természeti viszonyainak és országainak leírása” cím alatt adta ki most a természettudományi társulat könyvkiadó-vállalata kétszáz rajzzal, köztük számos eredeti metszettel, melyek vázlatok és fényképek után Budapesten, Morelli műintézetében készültek, és egy térképmelléklettel, annak a nagy tanulmányútnak becses gyümölcsét, melyet a gróf Széchenyi Béla-féle keletázsiai expedícióval, 1877-től 1880-ig, Lóczy Lajos műegyetemi tanár, mint az expedíciónak geológiai észlelésekre és természetrajzi gyűjtésekre hivatott tagja tett volt meg. Az expedíció egy másik tagjának, Kreitner Gusztáv főhadnagyának ez utazásról írott s a német eredeti után magyarárt is megjelent műve tudvalevőleg már évekkel ezelőtt elhagyta a sajtót, s Lóczy Lajosnak más irányban kellett immár feladatát megoldását megkísérlelnie. A megoldás azonban szerencsés, mert míg Kreitner műve csupán az egyéni élmények utleírászerű elbeszélése volt, addig Lóczy az összes szakirodalmat fölölve, mintegy annak keretében adja elő saját tapasztalatait, s nyújt oly hezagpótló művet irodalmunknak, mely tanulságos volta mellett egyszersmind a lehető legszelebb kritikai alapokon nyugszik.

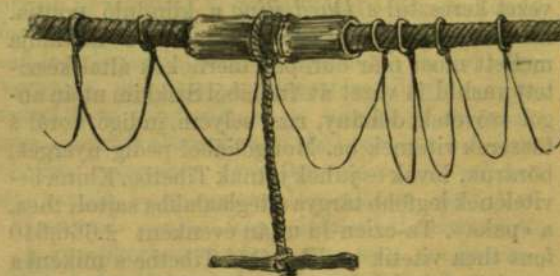
Kiragadog egy néhány részletet a terjedelmes és nagybecsű műből, s annak főleg azon részéből, mely a ránk nézve, őstörténeti összeköttetéseinknél fogva, annyira fontos Tibetre vonatkozik.

Tibet ma már az egyedüli a kínai birodalom külső országai közt, hová európai utazó be nem léphet, s ezt nem annyira a kínai kormány eltiltása, mint azon akadályok miatt, melyeket egy hatalmas papi hierarchia, a láma-hierarchia gördit utálja.

A mongolok előtt Tibet mint Barantola, azaz a jobbfelüli vidék ismeretes, ellentétben a balfelelül, Dzegun-tólval, miként Dzungariát nevezik. Kiáltó ellentétet képez az a különböz

tájkep, melyet a Himalaya hágóiról az utazó a hegység északi és déli felén maga eltt lát. Az indiai lapály felé sűrű erdők zöldje burkolja a mélyen vésett völgyeket, míg é-zakfelé a gyér növényzetű felföldek kopár síkjai terülnek el. A tibeti felföld keleti részén a hajdani tö-vidékek messze lenyulnak délkelet felé Jünnanba. Lóczy 3000 és 5000 méter között észlelt világos jégárnyomokat, 3500 méternyi magasan pedig egészen ép morénákat ismert föl. A tibeti fensíknak 5000 méternyi magas lapályairól tehát, melyek az év nagy részén át most is fagyva s a tavak jéggel borítva vannak, jöhíszeműleg lehet képzeli, hogy valaha egészen jéggel voltak borítva. A jelenlegi éghajlati viszonyokat megelőzőleg hihetőleg egy hidegebb időszak látogatta meg a tibeti felföldet is, úgy, hogy egy jégkorszakról lehet szó a földfelét e részén is.

Kelet-Tibet folyóit különösen mély és szűk völgyek jellemzik, a miért igen fárasztó az itt utazás. A kínai hivatalos uton lánccs- és hajóhidakkal hidalgatják át a folyókat, vagy komponok szállítják át az utazókat, míg a többi út köteleken vezet át. Ugyanis a hol a folyó sziklák közé szorult, ott két kötelet feszítenek ki az ellenkező partok közt úgy, hogy felváltva az egyik parton a kötel magasabban van megerősítve, mint a másikon. A bambuszból font kötelek fahenger jár végig, mely gyűrűs zsinórok segítségével tetszés szerint egyik partról a másikra vonható. A hengerrel egy keresztfa vagy kosár függ le, melybe nagy terheket, sőt élő állatokat is bele tehetnek. Az átkelés mindig a magasabb partról történik; a megterhelt henger a gyengén lehajló kötelek gyorsan surran végig s csak a tulpart közelében kell a vékonyabb vezető kötel vagy zsinór segítségével a szállítványt a part felé vonni. Hasonló a közlekedés ellenkező irányban a másik kötele. Néha keskeny folyóknál csak egy kötel szolgál átkelésre, mely esetben az mindkét parton egyenlő magasságban van megerősítve, úgy hogy a lehajló kötel közepétől a tulpartig az átkelőnek karjaival kell magát és terhet átvonszolni.

A kötélhid átkelő készüléke.

Lóczy maga is kelt át ilyen hidon, s nem valami kellemesnek találja a műveletet; kezdetben, míg a kötel menedékes, hasonlít a repüléshez, de azután lassan himbalozva kell átüzdeni magát az embernek a tulsó partra.

Kellemesebb őszszel, a midőn szélcsend és enyhe állandó légmérséklet uralkodik — Tibetben az utazás. Lóháton haladva a lég ritkaságát nem lehet észrevenni, de hanyatt fekvé, éjjelenként faldokláshoz hasonló szimptomákat tapasztalhatni már 4000 méter magasságban is. A nyáron át orkánokként süvöltő nagy hideg szelek veszélyessé teszik a tibeti felföldöt s a bensülöttek véleménye szerint mérges gőzök emelkednek ki a talajból, melyek embert s állatot megölnek. Különösen a tevék szenvednek nagyon alatta a Lasszába, a Dalai láma trónja elé jövő zarándokok közt. Megnehezíti még az utazást a tüzelő hiánya. Csupán az állatok trágyája ad némi tüzelő anyagot, de télen a hó s nyáron az esők ennek felszedését is akadályozzák. Tibetben szegény a növényvilág, szegényebb még mint a Gobi-sivatagon is, a vad növényzet többnyire az embernél ritkán magasabb eszerjékből áll, de a felső Indus és Szatleds völgyében a dió, kajszin, alma és körte is megteremnek. Legzöldebb Tibet felföldjén a Szan-po völgye és a Dangrajun környéke, itt a fü oly magasra nő, hogy szinte a prairiekre emlékeztet.

Annál gazdagabb Lóczy észleletei szerint Tibetben az állatvilág. Leírja a dörmögő tulkot, a jakot, mely nemesak vadon, de szelidítve, a közönséges marhával keresztezve is nagy számmal él itt; fölemlíti az őz nagyságu Nahuor-juhott óriási csavarodott szarvaival, a gyors lábú antilopot, melyek közül egy korábbi utazó, Nain-Szing 2000-et számlált meg egyszer Lassza és Lada között, még oly helyeken is, hol fi sem terem. Medve, farkas, róka, sakál, marmota sem

hiányzanak, s utóbbi 5490 méter magasságig túrja föl a legelő földjét. Mint a sarkvidéken, Tibetben is a ragadozó állatok télen át fehér mezbe öltöznek. Madarakban azonban, kivált éneklőkben, igen szegény Tibet. Csak Kelet-Tibetben láthatni a majmok és leopárdok mellett fázánokat, fogoly-madarakat is a Rhododendron-bokrok közt. Itt tanyáznak azok a gyönyörű fácskák is, melyekből gr. Széchenyi Béla is hozott a nemzeti muzeumnak néhányat.

Leghasznosabb állatja Tibetnek kétségkívül a jak, melyet rövid, izmos lábai s kemény csülkei kitűnő hegymászó képességgel ruháznak fel. Továbbá roppant izomerő s éles szaglás védi a vadástól, látása és hallása azonban rosszabb s azért szél ellenében könnyű meglepni. Ilyenkor izgatottan csapkodja farkával hátát, vagy oldalait s csak lövése iramodik tova. De még a megsebesített vén bikák is gyakran szembeszállnak a vadászszal s előre szegzett szarvakkal rohanják meg. 13 milliméter vastag nyakbőre mint páncél védi az állatot a lövések ellen s azért még erős töltésekkel sem lehet első lövése leteríteni. Ezért a mongolok és tangutok ritkán vadásznak rá, vagy nagy társaságban, lóhátról, kutyákkal és védett helyekről, honnan egész golyózáporral árasztják el, azután távolról követik s tetemét rendszeren másod- vagy harmadnap találják meg.

Egy jak ára, használhatósága szerint, mint Desgodins véli, 10—30 frt közt változik. Teje, vaja, sőt hús is igen izletes, bőrét és szőrét ruha-, sátorponyva- és kötélygyártásra használják. Nyers jakbőröket varrják be máhájkat is, s a kiszáradt bőr összesugorodva a legerősebb vaspántnál is szorosabban tartja össze a ládákat. Farka díszjelül szolgál, s gyakran láthatni templomok előtti lobogó-rudakon, fehér farkszőre pedig Khinában és Indiában legyező gyanánt vagy a mandarinok kalapjain mint bojt.

Tibetből délfelé számos út vezet le Indiába. Egyike a legártababbnak, mely a Szikkimen vezet keresztül a kiinduló pontja. Ám a tibeti határon és a Tiszta folyó nádhidja mellett most már európai mérnökök által készített vashid is vezet át. Indiából Szikkim útján angol szövetek, dohány, rizs, selyem, indigó, korál s fűszerek vitnek be. Mongoliából pedig nyergek, bőrárúk, lovak és juhok jutnak Tibetbe. Khina bevitelének legfőbb tárgya a téglalakba sajtoló thea, a „paka”. Ta-czien-lu után évenként 2.666.640 font thea vitetik be Khinából Tibetbe s miként a varrótű, vaj, dohány, burnót, úgy a thea is a fennálló cserekereskedésnél fogva pénz gyanánt szolgál s azért minden utazó nagy mennyiségben látja el magát theával. Mindezekért, cserébe, Tibet jakszót, gyapjút, állatb rököt, pézsmát, orvosi növényeket, sőt lovat, ezüstöt, aranyat szállít ki a szomszédos országokba.

Részletesen terjeszkedik ki könyvünk Tibet lakosainak ethnografiai és történelmi jellemzésére is. Északi Tibetben Lóczy szerint a lakosság zöme a hor-pa és sok-pa néptörzsek között oszlik meg, amaz török, utóbbi mongol eredetű, de mindkettő nomád életmódot folytat s rabláisaival északi Tibetnek különben is elhagyott pusztáit a karavánokra igen féltelmessé teszi. Ngari-Khorzum délnyugati részében, Hundeszenben, a hunnia néptörzs lakik, melyről angol mérnökök azt köz-

Tibeti férfi a Felső-Hongho mellékéről.

lik, hogy tatár, vagyis mongol eredetűek. Ugyane végre északi részét a csang-pa törzs foglalja el, jámbor, jó indulatú, mindig nevetni s mulatni kész emberek, kik a legkevésbé vakbuzgók, mert területeiken nincs kolostor, s gyermekeiket

nem adják papoknak vagy apácáknak. Említést tesz Lóczy a kham-pákról is, kik ellenkezően harcziás és rabló életmódhoz vannak szokva. Ezek Garthok kormányzójának évi adót fizetnek, mely áll 5000 naktángból, mintegy 2000 rupiából, vagy egyenértékű vajból, lovakból és szarvasmarhákból.

Biztos adat Tibet népességéről különben nem létezik, újabb statisztikusok 3—11 millió közé helyezik, míg Behm és Wagner pontosan 6 millióra becsülik. Bizonyos, hogy e nép nem régóta tartozik a civilizáltabb keleti népek sorába. Története nem megy tovább vissza a VI. század végéig, midőn Ton-Me-Szam-Bo-Ta a szanszkrit írást behozta, s a tibeti nyelvre alkalmazta. Ősi hagyományai, legendái azonban az indiai eredetű vallás misztikumaival telt tanok felvétele közben feledésbe mentek, s még az a néphagyományuk sem választható egész határozottsággal külön a buddhizmus mithológiájától, hogy fajukat a majomtól származtatják. Ugy látszik s úgy véli Lóczy, hogy ősvallásuk a kelet-himalájai félvad törzsek kezdetleges pantheizmusával lehetett rokon, de nyomai ma már csak a magas hegyormok, folyók és tavak tiszteletében maradtak. A szent-hegyeknek és tavaknak háromszori körüljárása szerintök még az anyagvilágot is feloldja bűnétől.

Egyéb babonás szokása a tibetieknek, hogy ha csak módjokban van, arany vagy ezüst amulettet viselnek nyakukon, vagy kardjaik szíján. Az amulett négyzetletű vagy tojásdad doboz, melyben valami szentelt tárgy vagy ereklye rejlik. A házak belsejében is kicsiny bronz-szobrok vagy selyem-kepek láthatók egy oltáron, mely előtt bronz-csészékben friss víz van és vajból készült szobrocskák állanak. Az udvaron egy magas pózna az imát lobogtatja és a csúcán jakfarkból összekötött csomó himbálózik. De magokon a házak lapos tetején sem hiányzik egy kis fehérre meszelt oltárka, melyből egy egész nyálb káró vagy lobogó-nyél mered ki, apró, imával teleírt vászonszárnyakkal; az oltáron pedig agyagból idomított szobrocskák, dombormívű kepek vannak felhalmozva s minden reggel füstölő rudakat gyujtanak meg rajta, és illatos fenyőtűket égetnek el egy e célra szolgáló kandalló-alaku fülkéjében. Az év bizonyos szakában a tibetiek házaikba hívják a lámákat az imák elvégzésére. Ezek dobbal, érczányérokkal és háromszöggel ellátva jelennek meg s az imakönyvekből dobverés kíséretében éneklő basszus hangon recitálják a szolozsmákat.

Érdekes jellemzést ad Lóczy a tibeti templomokról s imádkozási módokról is. „Sehol se hiányzanak — írja — a kolostorok átjáróin, kereszt-folyosóin vagy a kolostor előtt az út mellett az imahengerek. Függetlenül álló és könnyen forgásba hozható bőr- vagy fémhengerek ezek, melyekre többnyire szanszkrit írásjegyekkel van az ima felírva; belsejükben a tengelyre szorosan imákkal sűrűn teleírt papír van csavarva. Minden megforgatás egyenértékű a befoglalt imák elmondásával; rendszeren több imahenger egy veranda alatt van elhelyezve és evgyütt kora nevet visel. Ha valaki a hengerek mellett elhalad, valamennyit jobbról-balra megfordítja; csupán a Fön-b szektába valóik, kik a Pomi királyságban és Karcsi-Mol-ban laknak, kerülük meg a korát és forgatják a hengereket ellenkező irányban, balról-jobbra.

A kolostorok belsejében, például Kumbuban és Dardsiling-nél, háznagysági hengereket látunk, melyeket forgatni segélyével kell mozgásba hozni s minden körülforgatásra egy csengő szóval meg. A hol gyors folyású patak van kézügyben, a víz hajtja az építők lelki javára a hengert; másutt a szelet alkalmazták erre; a hidak felett kifeszített köteleken az imákkal teleírt vászon-szeleteket lobogtatja a szél, és elhihetjük Desgodins-nal, hogy a buzgó lámák talán még a gözgépet ismeretes volna előttük. A templomok közelében a téglából épített kiötting kúpok, vagy csurtán-ok tűnnek fel, melyek sajátságos alakú épületek és leginkább hasonlítanak egy hosszú nyéllal ellátott csengőhöz, mely egy római izlésű parkányra van helyezve.

„A kimagasló oszlop tetején, melyet a csengettyű-fogantyújához hasonlítok, egy félhold és benne egy gomb lényeges részét képezheti a csurtánnak, mivel, midőn egy ilyennek vázlatát a lámáknak megmutattam, különösen figyelmeztettek rá, hogy ez ékítőmeny valahogy el ne maradjon. A csurtán-ok Budhának, vagy valamely

Förangu láma.

más szentnek ereklyéi felett emelkednek és ugyanoly értelműek, mint Khinában a pagodatornyok; Kan-csu-fu-ban is láttam egy olyan pagodát, mely egészen a csurtán-ok alakját viseli. Vannak 6—8 méternyi magasak, melyek sajátságos képet nyújtanak a távolból. A csurtán-ok legközelebb állanak a börmái pagodákhoz, melyek félreismerhetetlenül harang alakúak. „Legjobban el van terjedve, folytatja Lóczy, Tibetben utak mellett, keresztutakon, útmagaslatokon, hidaknál, a helységek végén, általában az utak jelentékenyebb helyein a máni vagy do-bong (obó), szőrül-szóra 100,000 kő. Egy 1—2 méternyi magas köhalmaz ez, mely piramis alakban, csúcsban vagy élben végződik; külsőit kőlapok, pala-, márványtáblák képezik, melyekre a rejtélyes Om máni-peme-um imajegyei vannak felvéve és néha kiszínezve. Némely kőlap az imának írásjegyeit többszöriösen viseli, más lapokon pedig csak egy jobb vagy vése 0.40—0.50 m. nagyságban. E piramisok hosszú sorban kísérik az utat, mely előttük szétválnak, a tisztelet úgy hozván magával, hogy a mani-t jobbkéz felől hagyjuk. Mindenik mani közepéből egy farúd mered ki, csúcsán az elmaradhatatlan félholdal és gömbbel. A hágókon, magas hegyesúcsokon álló dobong jobbra durva kővek halmazából áll s az utazók nem mulasztják el, hogy követ ne vessenek reá elhaladtokban; vesztélyes helyeken a sziklák hasadékaiba illesztett feltűnő kővek és pácizkák képviselik az utazók áldozatait.

„Az ilyen durva dobong tetejéből póznanyalábok nyúlnak ki, melyeken imákkal teleírt vászon-arabok, vagy jakszörösomókat lobogtat a szél. Feltűnő hegyek ormain, magas póznákon keskeny lobogók lengenek, mintha valami sajátságos növény volna rajtuk. Néha a hegyek tetején egy kis tűzhely is található, melyen illatos füstöt árasztanak szét ima és dobverés közt a lámák, a környék gonosz szellemeinek elijesztésére. Az ilyen varázslóhely neve Szong-sza.”

A lámák valódi urai Tibetnek, s különösen a sárga lámák, kegyesség álarca alatt, szigorú gazdálkodással vagy vagonit gyűjtöttek össze. Kezükben van a nagy kereskedés. Azon ráérőszakolt imákért, melyeket egyes családok lári üdvéért mondanak, nagy adót szednek kolostor-

raik számára. E kolostorok rendszeren kerített helyek s nőnek nem szabad küszöbét átlépni. Kelet- és Nyugat-Tibet mély völgyekhez vagy hegyoldalakra épített kolostorok igen regényes képet nyújtanak. Abban, a melynek képét mi is közöljük, s mely a Zanszkár völgyében van, Kőrösi Csoma Sándor is hosszabb ideig tartózkodott. Különöseket népesek a kolostorok Lassza vidékén. „A Szerá kolostorban, mondja Lóczy, 5500, a Debangban 7700 szerzetes él. A környéken 11 nagyobb kolostor összesen 24,000 szerzetest foglal magában. A kolostornak tibeti neve gomba, vagy gomba. A lámák lakása labrang, s a templom lakang nevet visel. Minden gomba élén a kampó (keng-bo) láma áll, ki helyettesével, a gékó lámával, kire a szellemi dolgok vannak bízva, intézi a zárda szellemi és anyagi igazgatását. Egy vagy két gesi a fegyverre ügyel. Egy vagy több pénztárnok és gazda, mint nevezik:

Tibeti harcos.

siamdző és gnir-ba kezeli a gomba vagyonát és egyszerűsége ügyvivője, képviselője a kolostornak a külvilággal szemben. Ők vezetik a számadásokat és elfoglaltságuk nagy ügyességet feltételez. A Kumbum-i kolostorban alkalmunk volt a kolostor ügyvivőjével és két főnökével hivatalosan összejönnünk és megcsodálnunk azt a beszédet, melyben csaknem félóra hosszat, folyékonyan, ismétlések és megszakítások nélkül és bizonyára kitűnő ékesszólással kifejté előttünk az okokat, melyek az utazást Hszü-ning-fu-ból Lasszába lehetnének teszik és ezért ők nem adhattak mellénk lámákat kísérőül. Az énekkarok vezetői, vagy előnékesek, un-dze és a cron-go, vagy imrokok, mind oly tisztségek, melyek választás útján töltenek be és egytől öt évig viselhetők.”

A láma nevet a tibetiek csak a kiválóar képzet szerzeteseknek adják, kik szigorú vizsgálatok eredményeül nyerték a megtisztelő címet és a ramqiam, gilong, gesi rangfokozaton át emelkednek odáig. A közönséges szerzetesek általános neve csra-pa. Vannak kolduló lámák is, kik Lasszából jöve, messze földet barangolnak be, vásárokon és ünnepek alkalmával szentképeket magyaráznak, álarcezzal és tarka színös öltönyökben tánczolnak, emberi lábszáresontból készült furulyával, dobbal üzik a gonoszt. Lóczy látott ilyen vándor szerzeteseket, vagy kolduló lámákat Szikkimben, s előtte hosszadalmas tánczot jártak, tarka maskarában. Szerinte e kősa papok mókáiban sok közös vonás van a samánok babonáival. A növények neve csra-csu, az apácáké pedig anni. A lámák kizárólag vajjal és tejfel élnek, s azt mondja Lóczy, hogy e két élelem anyaggal annyira telítve vannak, hogy ha láma közelit, az avas vaj büze már messziről megérezhető rajta.

Mindennap reggel összegyűlnek a lámák imára, de csak közönséges ruháikban, mely veres gyapjúdarácz, s arany paszomántos uju, térden alól erő szoknyából, mellényből és festői rúczokba szedett plaid-féle kendőből áll. A lámák feje és arca számára van beretvélva, süveget rendszeren nem viselnek, csak ünnepek alkalmánál öltik fel a sárga bojtos siphát. Még egy bő, sok fodru köpeny is tartozik a lámák ruházatához; lábaikon csak nagy hidegben viselnek csizmát, de a temp-

lom küszöbén mindig levetik. Magasabb rangfokozatu lámák sárga, inkább khinai szabásu öltönyt viselnek s fejükön is sárga, khinaias kalap van. Az az aranyal himzett köpeny és csinos süveg azonban, melyet egyik képvisünk látunk, csak kiváló szertartásoknál jó használható, a mikor aztán a tárogató, dob, trombita, réztányér, nagy esigahéjak és aczélháromszög hangjai is belevagyúlnak a szertartásba.

A közönséges tibetiek öltözetei és szokásai is nagyon különböznek az egyes törzseknel. A férfiak öltönye bokáig erő bő gyapjú-, daróc- vagy bőrkafant, mely középtől vagy jobb oldalt gompolható s a csipő felett öv szorítja a derékhoz. Az öv felett a kauftant felhúzzák úgy, hogy alsó szele a tétet szabadon hagyja. E kauftannak az öv körül lecsüngő belsejében hordja a tibeti férfi pénzt, élelmét, evcsészéjét, kését stb. Előt az övbe kardja van dugva s az előkelőknel és katonáknál még egy kés, mindkettőnek markolata türksizzsal, korállal és ezüsttel gazdagon van díszítve, sőt a kardszíjat is ezüstcsattok és amulettel ékesítik. Az öv jobb felén tűzszerszámnak való, ezüsttel kiveri tenyérnyi bőrtáska függ, s annak aljára van erősítve az aczél, belsejében pedig a kova és tapló foglal helyet. Inget, lábravalót a tibeti nem visel, s lábszárai még kemény télen is meztelenek, csizmája gyapjuszövet, feje nyíratlan s fésületlen s róla varcos nyúlik le, többnyire a fő körül koszorúba kanyarítva, mely a Tacsing dinasztia iránti meghódolás jelképe, s a homlok felett nagy csont- és türksizzsal ékített ezüst gyűrűk vannak bele fonva. Fővegek is különböző. Ta-czien-lu vidékén egész rókabőr szőlgál kucsmaúl, melyről a rókafark a hátán himbálózik. Batungban burnuszféle kucsmaút viselnek, a főnökök kisérere pedig mindenütt tányérkalapot hord, melynek lapos teteje eláll a fejtől és sárga bojtok takarják. De hordják azt a pörge nemekalapota is, mely Khinában a köznépnél divatos, és a magas peremű magyar kanászkalapokhoz hasonlít.

Főtápláléka a tibetieknek a tej, vaj, piritott árpaliszt és tea. Utazás közben a tanyához közledele sátozt ütnek, mely fekete jakször-ponyvák-ból áll, kívül álló rudakkal akként kifeszítve, hogy menyezetők szélesen kiterjed, s a tetőn, hosszában, zsinagekkel összefűzve és széles rést hagyva magok közt a füst eltávozására — és tüzet gyújtva vizet forralnak. A vízbe a téglateából bele vetnek egy-két ökölnyi darabot egy csomó szodával, s 6—8 percig főzik, azután leszűrük a théat, egy fabödnébe; megszózzák s egy félfont vajat löknek bele, mire felkavarva, az egész tejes kávéhoz lesz hasonló. Ekkor mindenki előveszi facsészéjét s bőven lakozik a gőzölgősiros és édesen sós italból. Később előszedik a nyeregcsákokból a kosárdobozt vajjal, sőt, paprikát, levegőn szárított juhust, piritott árpalisztet vajjal és teával fölereszve gombóczaá gyurnak és megszózza költik el; ez a dzamba, a legmindenapibb táplálék. A dzamba után hus következik, még pedig néha, ha vaslemez nincs kéznél, egy egész konzort a zsaratnok közé vetnek, aztán a megsült kérget kessel lefaragják, a sületlenül maradt részt pedig újra visszalölik a tűzbe s így

tovább, míg egész a csontig le nem rágták. Itálul a marva-kölest főzik meg, s gyenge erjedés után bambusz-edénybe helyezik, s egy vékony bambusz-csövet meritenek bele és így szívják fel a vízzel felöntött marva-levet. A pipázás, sőt a bur-nótozás is el van terjedve s a pipát bambuszgyökérből készítik maguknak.

Számos ily érdekes és jellemző apróság után Lóczy meg néhány szóval Kőrösi Csoma Sándorról emlékezik meg, ki a dardsilingi régi európai temetőben nyugszik, honnan felséges kilátás nyílik a Kin csin-dzunga havasra s azon hágókra, melyek Szikkimből Tibetbe vezetnek át. A nagy tudós sírját, melyet a „Vasárnapi Ujság” korábbi számából ismer az olvasó, Lóczy könyve újabb fényképi felvétel után mutatja be. A mi a nagy nevé magyar utazó élete körülményeit és irodalmi hagyatékát illeti, arról Duka Tivadar időközben megjelent és általunk is annak idején tüzetesen méltányolt műve után nem sok kiegészítési való maradt fenn. Érdekes azonban, hogy Lóczy Kalkuttában, 1878. januárjában, a bengali ázsiai társaság könyvtárában feltalálta Kőrösi Csomának Duka által sikertelenül kutatót önéletrajzát, melyet a kelet-indiai társulat Delhiben székeltő rendezésének, Kennedy kapitányának átnyújtott. Ez önéletrajzot Lóczy könyve egész terjedelmében lefordítja közli s ezzel lényeges kibővítéssel szolgál Duka terjedelmes és kimerítő tanulmányához.

A ZSEBKENDŐ TÖRTÉNETÉBŐL.

Ugy kell lenni, hogy a régiek között nem volt a nátha még általános betegség, mert a görögök és rómaiak reánk maradt gazdag irodalmában, mely minden apróságra kiterjed, egyetlen szó sincs a zsebkendőről és a nátha oly ritkaságnak tűnik fel, hogy Plautus egyik vígjátékában és Juvenal satyrájában egyenesen házasagbontó oknak nevezetik. Volt azonban náluk is kendő forma, legalább az előbbieknél, melyet az izzadásgá letörésére használtak és melyek közül, Veronika kendője, a keresztényvilágban nagy tiszteletben részesült és a középkori képeken igen gyakran ábrázoltott, habár sokan kétségbe vonják, hogy ez a Veronika valóban élt volna s úgy tartják, hogy neve a Jézus képe alatt levő „Vera icon” (valódi kép) aláírásából származott.

A középkorban Izidor egyenesen megparancsolja a barátoknak, hogy izzadásgátoztó tartásnak arczok tisztítása vegett és többször történik említés, hogy zárdáknak és parochiáknak ily kendőket adományoztak, melyek azonban inkább csak dísznek szolgáltak és orrfúvásra soha sem használtattak. Valóban az egész középkoron át a tömérédek fenmaradt ruhadarab és készlet-jegyekben nyomát sem találjuk a zsebkendőknek, — egyszerűen nem éltek velök. Ungerthen Menyhért brezlau ur 1490-ben Anna leánya kénygyérjéhez adott többek közt 10 törölközőt, 10 ággyterítőt, 10 asztalkendőt és más kendőket is, de zsebkendőre Anna kisasszonynak nem volt

szüksége, talán nem is tudott vele banni. A középkori képeken a Krisztust vagy valamelyik haldoklót sirató férfiak ruhájuk végével és a nők fejkendőjükkel törlik könnyeiket és csak egy 1490-ből eredő képen látunk külön ruhadarabot, mely azonban izzadásgátoztó is lehetett s még később is a Lázár feltámadását jelző képen szereplő egyének, hogy a halott rothadásáról tanúságot tegyenek, ruháikkal dugják be orraikat, holott ha az előkelő körökben divatos lett volna a zsebkendő, a festők itt azt festettek volna.

A 15-ik század legvégén találunk végre említést a zsebkendőről s rorterdami Erasmus már illetlennek tartja hogy valaki ruhájával törölje az orrát. A művelődés ez új irányát is az olaszok hozták be s az általuk Fazzolettonak nevezett zsebkendő többé-kevésbé általakítva ily néven volt ismeretes hosszú éveken át. Mily lassan történt azonban ennek meghonosodása, tanúsítja az a körülmény, hogy a 16. század első felében egy-egy fazzoletto mint valami ritkaság említtetik fel. Henneberg

Kőrösi Csoma Sándor sírja a dardsilingi régi temetőben. — Déchy Mór fényképe után.

A szárhegyi márványbánya. Erdélyben, Gyergyó-Szárhegyen oly márvány-bányát vettek művelés alá, melynek kőanyaga igen alkalmas szobrászati fel-

A kholera a fővárosban napról-napra nagyobb számban szedi áldozatait. Szeptember 20-ika delétől 21-ike délig 57 betegedés fordult elő, s tizenöt-re ment a halálozások száma. Ez volt eddig a járvány legerősebb napja.

A vidékről érkező hírek közül nem egy jelenti elhamarkodva, hogy kholera tört ki. Később aztán alaptalannak bizonyul. — Győrben a kholera már napok óta nemhogy terjedne, de örvendetesen csökken az esetek száma.

A „Jogtudományi Közlöny”, szeptember 24-iki száma (39-ik) a következő tartalommal jelent meg:

Büntnyj ítéletek kritikai fejtegetése. Dr. Barna Ignác budapesti kereskedelmi akadémiai tanártól. — Jogirodalom: Archiv für öffentliches Recht. Dr. Seilasi Adolf budapesti ügyvéd. — Karl Seefeld: Das Protokoll im österreichischen Strafproceß. Dr. Balogh Jenő-től. — Törvénykezési szemle: Az unitárius házassági perek illetékes bíróságának kérdéséhez. Kövéri Mihály kolozsvári ügyvéd. — A sorrendi végzés kézbesítése. Lengyel Imre albirótól. — Adalékok a magyar bűnvádi eljárás fejlődéséhez. Dr. Róth Ferenc aljegyzőtől. — Különfélék

Előfizetési felhívás a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok szeptember—decemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése június hó végével lejárt, főkérjük az előfizetés mielőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre: A Vasárnapi Ujság ... 2 frt — kr A Vasárnapi Ujság a „Világkrónika” együtt 2 * 50 , A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok ... 3 * , A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával” együtt ... 3 * 50 ,

A „Politikai Ujdonságok” újabbban „Magyar Gazda” cím alatt két hetenként megjelenő gazdasági lappal van bővítve.

Mind a két lapnak kiegészítőjeül szolgál a „Világkrónika” című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőink szíveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika” megrendelésénél czímzésajukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamációt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

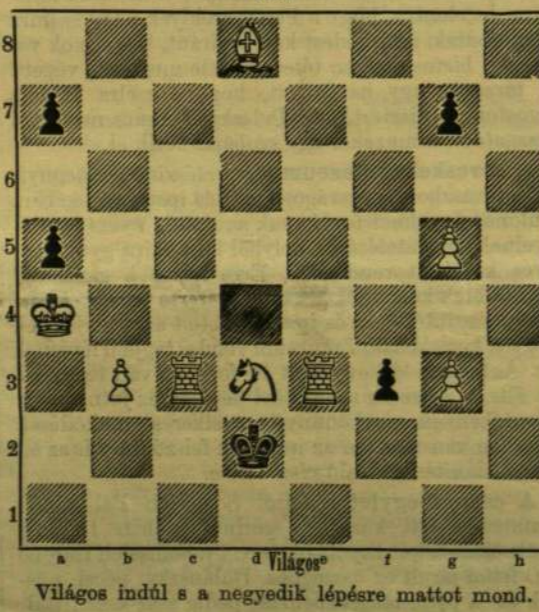
HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: BERZSENYI LÉNÁRD, a szabadságharcban huszárezredes, 84 éves korában, Nemes-Magasiban. — KANIZSAY KÁROLY, dombóúi ezredes apát, a tiszántúli egyházközség elnöke, 65 éves korában, Tisza-Órszón. — ANDREJEVIC MIKLÓS, a g. kel. román egyház protopresbiter, megbízottsági tag, 59 éves, Karánsebesen. — KOVÁCS ISTVÁN, Ungvár város főjegyzője. — ERTNER JOZSEF, köztisztviselő állott őz polgár, Eitner Sándor orsz. képviselő atyja, 83 éves korában, Sümegen. — SEEMAYER KÁROLY, pancsovai telekkönyvvezető, 36 éves, Pancsován. — PAVAI VAJNA GÁBOR 48-as honvéd 59 éves, Kézdi-Vásárhelyen. — PAPP JÁNOS, a szabadságharc egyik vitéz katonája, kit nagy részvét közt temettek el Debreczenben; ugyanott NAGY JOZSEF, nyugdíjazott agg színész. — TÓTH JOZSEF, a tanügyi buzgó és érdemes munkása, ki negyvenhat éven át működött mint néptanító, 76 éves, Szegezen. — JENOVAY ANTAL, háztulajdonos, 57 éves, Budapest; ugyanitt NAMÉNYI ANTAL, 1848—49-iki főhadnagy, 68 éves, és SCHÜSZEK ANTAL, régi honvéd. — Idős FODOR ISTVÁN, Debreczen város tekintélyes építész és vállalkozója. — TOPICH KÁROLY, kir. járásbírósi nyugalomban, 34 éves, N.-Váradon. — BUDAY JOZSEF, ügyvéd, Szegezen. — SZABÓ DANIEL, köztisztviselő polgár, 78 éves, Miskolcon. — WINTER ZSIGMOND nagy-szombati könyvkereskedő és nyomdatulajdonos, ki ifjúkorában, 1848—49-ben Pesten volt alkalmazva a Landerer és Heckenast-féle nyomdában s a szabad sajtó legelső termékének, Petőfi Sándor „Talpra magyar” című költeményének nyomtatásánál mint betűszedő működött. — SOLYMOSY KÁROLY 72 éves, Miklósfalván. — CZUKOR SAMUEL volt hódmezővásárhelyi törvényhatósági tag, 80 éves, Hódmezővásárhelyen. — BOGYAY ELEK, tekintélyes somogyi birtokos, N.-Bajomban. — KERTAY IVÁN, megyes-bodzai kincstári bérlő, 27 éves.

Öz. FÖLDVÁRY SÁNDORNÉ szül. Dessewffy Zsófia asszony, néhai Földváry Sándornak, az 1848/9-diki honvédsereg vitéz ezredeseinek özvegye, élete 79-dik évében Budapest. — Öz. TÓTH JOZSEFNÉ szül. Sárkány Teréz, 50 éves korában Veszprémben, s gyászoló gyermekei közt van Tóth László veszprémi törvényzéki bíró is. — BÁRÓ BANYFI MARGIT, b. Bányfi Ádám 14 éves leánya, ki véletlen szerencsétlenség következtében a választói kastély parkjának tavában lelta kora halálát. — Öz. NEDEZCZY FERENCZNÉ szül. berneki Bernrieder Aloizia, 84 éves, Csóron. — Öz. TRIMEL LAJOSNÉ, szül. Ritter Anna, Gözsi Ferenc szegvárdi ügyvéd anyósa, Szegezen. — UJVARI KÁROLYNÉ szül. Lichtenstern Irma, a népszínház derék komikusának neje, 29 éves, Budapest. — Öz. SISSOVICS JÁNOSNÉ sz. Bubis Mária, hercegi Eszterházy-uradalmi tisztne, életének 83-ik évében Tamásiban. — Öz. AUFHALTER JOZSEFNÉ, 70 éves, Aradon. — BALÁZSI AMBRUSNÉ szül. Drávetz Emma, 56 éves, Budapest. — Öz. TISCHLER FERENCZNÉ szül. Kendeffy Borbála, 77 éves, Deésen.

SAKKJÁTÉK.

1403. számú feladvány. Hofman Fr.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

Az 1396. sz. feladvány megfejtése.

Megfejtés. Világos Sötét. 1. He3-b5 ... Vh8-b5 : (a) 2. Vh4-e5 ... Hf3-e5 : 3. Hg6-f4 matt. a. 1. ... Ba7-b7 (b) 2. Vh4-d6 ... Kd5-d6 : 3. Bc4-c6 matt. b. 1. ... Kd5-e6 2. Vh4-f5 ... t. sz. 3. Bc4-c6-f4 matt.

Az 1397. sz. feladvány megfejtése.

Schuster Zs.-től. Megfejtés. Világos Sötét. 1. Vg2-a8 ... t. sz. 2. V v. F matt. Mindkét feladványt helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi Sándor. — Kovács J. — Az Erkel-sakkteremtés nevében: Exner Kornél. — Tarnócson: Németh Péter. — A pesti sakk-kör. SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ. Déva. R-S. Az „ellenjegyzett” tudósítást vettük de szívesebben látnánk alájegyzett tudósítást, t. i. a régebbi ígért érdekes tárgyú dolgozatokból. Etelvári. Örvendünk a megszólalásnak a hosszu hallgatás után. Várjuk a többi is! HETI NAPTAR. Szeptember hó. Nap Katolikus és protestans Görög-Orosz Izraelita. 26. V C 15 Jusz sz. vt. C 14 Ciporján 14 E 15 Ker. f. 26 27 H Kozma s Dem. Adolf 15 Filotenzs 27 28 K Venczel kir. Venczel 16 Jozafát ér. 28 29 S Mihály fiangy. Mihály 17 Zsófia vt. 29 Felbőjt 30 C Jeromos egyh. Jeromos 18 Ardiáne 1 T. 5647 1 P Remigius p. h. Remigius 19 Trofim vt. 2 U. 2. n. 2 S Leodegár p. v. Leodegár 20 Eusz. és T. S. S. (L.) Helyváltoztató: ● Első negyed 4-én 11 óra 40 p. d. u.

TARTALOM.

Szöveg: Buda visszafoglalása és a szentszék. — Lidérczények. (Költemény.) Jókai Mórtól. — Irodalmi tarlóvirágok. Fáy András kiadatlan emlékirataiból. Közl.: Badics Ferenc. — Csernovicz és a bukovinai kiállítás. — A Liszt-egyleti alapítvány. — Lóczy Lajos Kiháról és Tibetéről. — A szekendő történetéből. — A pozsonyi színház megnyitása. — Irodalom és művészet. — Közintézetek és egyletek. — Mi újság? — Halálozások. — Sakkjáték. — Szerkesztői mondani-való. — Hetinaptár. Képek: Bonvisini bismok, XI. Ince pápa bécsi nunciusa. — A török elleni szövetséges fejedelmek. XI. Ince, I. Lipót, Szobieszky és a velencei doge. A B. da bevetelle alkalmára vert emlékérem rajza a „Munimenta Vaticana” új kötetében. — Tibeti képek. Lóczy Lajosnak a kínai birodalom leírása című műve. — A Természettudományi Társulat által kiadott új műve. — Benczur Gyula rajza a „Munimenta Vaticana” legújabb köteté ajánló lapjához. — A kőtelhid átkelő készüléke. — Tibeti férfi a Felső-Hongho mellékéről. — Tibeti harcosok. — Körösi Csoma Sándor sirja a dardsilingi régi temetőben. Déchy Mór fényképe után.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Színes, fekete és fehér selymesatlasz 75 kr. mtrje 10 ft 65 kr.-ig (18 különböző minőségben) küld egyes ruhákra és végeken vámanteresen a hába Henneberg G. helygyengyári raktára, (cs. k. udvari szállító) Zürichben. Minta postafordultával. Levélre 10 kros postabélyeg illesztendő.

Köszvényeseknek!

Kwizda Ferencz János, cs. k. udvari szállító és kerületi gyógyszerész urnak, Korneuburgban. Két év óta éreztem lapoczkámban fájdalmakat és pedig oly mértékben, hogy kabátomat alig bírtam felöltöni; miután már annyifélt hiába használtam, egy barátom szíveségéből egy palaczkával az ön köszvényfolyadékából kaptam s a lefekvési előtti higítatlan folyadékkal történt többszöri bedörzsolés után, immár bajomtól tökéletesen megszabadultam.

A midőn önnek ezt a legmelegebb köszönetem mellett tudomására hozom, kéremk postafordultával újabb három palaczkával a köszvényfolyadékából, maradtam tisztelettel. Stroklas Tamás, St. Marein (Cilli m.) földbirtokos. Kapható minden gyógyszerárban.

Főraktár: kerületi gyógyszerár, Korneuburgban. Szíves figyelembe vételül. E készítmény vételénél kérjük a t. közönséget mindig Kwizda köszvényfolyadékát kérni, és arra ügyelni, hogy égy minden palaczk, valamint a boríték is, a mellékelt védjegyvel legyen ellátva.

Igen tisztelt úr! Nincs annyi tehetségem, hogy önnek hálalmat elegenoldkép kifejezhethetm azon jószágáért, hogy nekem a „Reperator” ajánlotta. 4 év óta szenvedek „cischias”-ban s minden kigondolható szert felhasználtam már, de mind eredmény nélkül; megpróbáltam tehát a „Reperator” is, s az idő óta sokkal jobban érzem magam. Most már járhatok s fájós lábomat is birom próbálgatni. Kérem szíveskedjek Krieger urnál legbensőbb hálalmat kifejezni. E találmányért a Mindenható eszerszeres áldását kívánom néki. Nms. Chalupka Albertina, cs. k. ezredes neje. Kapható a főraktárban Budapest, Kálmán-tér, „Magyar-Korona” gyógyszerár, valamint az ország összes gyógyszerárban. Minden adagonevem olvasható. Krieger György, gyógyszerész.

Egy hatszor hasabzott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígatásnál 15 kr.; többszöri ígatásnál 10 kr. Bélyegdíj külön minden ígatás után 30 kr.

1886. szept. 117. sz. 1886. szept.

BUDAPESTI SZEMLE GYULAI PÁL

TARTALOM: Gróf Széchenyi István naplója. — Angyal Dávidtól. — Bárczy Sándor, (II.) — Beöthy Zsolttól. — Halotti beszéd gróf Zrínyi Miklós fölött 1664-ben. — Salamon Ferencztől. — A Dabóczy-család. Regény. (III.) — Pálffy Alberttől. — Költemények: Szőlőhegyen. Gyulai Páltól. — Lord Gregor. — Burns után, angolból, Lévy Józseftől. — Hazánk ordségei. — Téglás Gábortól. — Az osztrák-magyar monarchia irásában és képmében. — S. W. Ertesítő: Pálffy Albert: Egy mérnök regénye. — c. — Bozóky Alajos: Római világ. Vécsey Tamástól.

A BUDAPESTI SZEMLE megjelen évenként tizenkétszer 120 lnyvi tartalommal. A Budapesti Szemle tájékoztatni igyekszik a magyar közönséget az eszmékéről, melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szak-tudomány és a mivelő közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom közt. E mellett lehető széles tért nyit a nemzet-gazdasági közleményeknek, a m. tud. akadémia nemzetgazdasági bizottságától támogatva. Megjelen évenként 12-szer 10 lnyvi hávfűzetekben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Előfizetéseket minden könyvtárus elfogad. Bécsben, Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárus, I. Stefansplatz Nr. 6. Az előfizetési pénzek az alulról társulat kiadó-hivatalába küldendők be, vagy a könyvtárusokhoz, a kik szintén föl vannak baltalmazva elfogadásukra.

FRANKLIN TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest. A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest megjelent s minden könyvkereskedésben kapható, az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárusnál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

NEMESSÉG

KÉZIKÖNYV NEMESI ÜGYEKBEN. IRTA MARCZIÁNYI GYÖRGY LOVAG NÉGY TÁBLÁVAL. Ara fűzve 1 forint 60 krajczár osztr. ért.

Tartalom: Előszó. — Bevezetés. — Ősi nemesség. — Katonai arisztokracia A nemességről általában. — A magyar nemesség. — A mai magyar mágnás intézmény mint apáról fiúra szálló örökös főnemességi rend. — A magyar nemes indigenátus. — Ausztria örökös tartományainak nemessi inkolatása, illetve indigenatusa. — A nemesi előjogok. — Alapítványképeség. — Ősi próbák nemességi czimerpróbák. — Hiteles helyek. — A dedukció, azaz a törvényes származás bevezetése. — A nemesi levéltárak hiányossága és hanyag vezetése. — Udvari és nemesi méltóságok, melyek csak ősi próbák letétele által nyerhetők meg. — Udvarkepessék. — A cs. kir. kamarási méltóság a nemesi apródi rang és az udvarnál való megjelenhetés előjogának megszerzéséhez szükséges ősi próba (4 ábrával). — A souverain máltái (johannita) lovagrend (ábrával). — A magas német lovagrend. — A m. kir. Szent Istvánrend. — A cs. kir. csillagkeresztes lovagrend, palota és udvarhölgyek. — A nemesi hűgály-alapítványi intézetek. — A cs. kir. asztalnoki udvari méltóság. — Az arany-sarkantyus rendje. — Az osztrák-magyar érdemelek. — Néhány külföldi nemes lovagrendről. — Czimek és czimezesek. — A lovagi cím Magyarországon.

HIRDETÉSEK.

IGÉRVÉNYEK. Bécsi sorsjegyekre Földhatal sorsjegyekre. fonyeremény 200,000 frt, húzás október 1-én, csak 2 1/2 forint és bélyeg. fonyeremény 50,000 forint, húzás október 15-én, csak 1 forint és bélyeg.

Allam-sorsjegyek frt 2 fonyer. 60,000 frt húzás decz. 10-én. Mindahárom drb együtt csak 6 frt.

LŐRY J. bankháza, Budapest, hatvani utca 17.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapest megjelent és minden könyvtárusnál kapható — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyet. könyvtárusnál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6.

MAGYARORSZÁG A TÖRÖK HÓDÍTÁS KORÁBAN

MÁSODIK JAVITOTT KIADÁS. IRTA SALAMON FERENCZ. Ara fűzve 2 frt. Vásonkötésben 2 frt 50.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK. Október—december évnegyedre ... 2 frt. Előfizetések, legelőszörűbben postautalvány-nyal az Urambátyám kiadóhivatalába küldendők, Budapest, IV. hatvani-utca 3. sz. Teljes számú példányokkal (január 1-től) még szolgálhat. Az Urambátyám kiadóhivatala.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad BÉCSBEN: Dukos M. Riemergasse 12, Schale Henrik Wollzeile 12, és Ooppelik A. Stabenbastei

Előfizetési felhívás az „URAMBÁTYÁM” humorisztikus képes hetilapra.

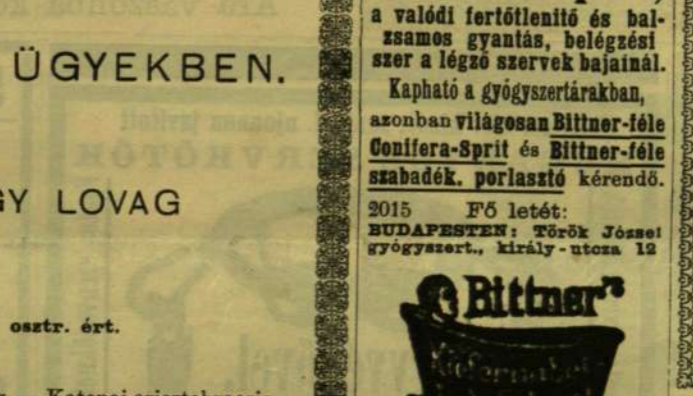

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK. Október—december évnegyedre ... 2 frt. Előfizetések, legelőszörűbben postautalvány-nyal az Urambátyám kiadóhivatalába küldendők, Budapest, IV. hatvani-utca 3. sz. Teljes számú példányokkal (január 1-től) még szolgálhat. Az Urambátyám kiadóhivatala.

Egy beteg- és gyermek-szobából

BITTNER-féle Conifera-Sprit, a valódi fertőtlenítő és balszamos gyantás, belégzési szer a légző szervek bajainál. Kapható a gyógyszerárakban, azonban világosan Bittner-féle Conifera-Sprit és Bittner-féle szabadék. porlasztó kérendő.

2015 F6 letét: BUDAPESTEN: Török József gyógyszerár, király-utca 12

BITTNER-féle fenyőtű-fürdő kivonat. A fürdő e kivonata kitűnő szol-galókat tesz görvölves, csúszós, köszvényes bajoknál, idégfájások, a légző utak nyákhatáryai-nak kurortos bajainál, valamint a tagok általános és különleges gyöngyességéinél.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest megjelent és minden könyvtárusnál kapható

BUDAVÁRA VISSZAVÉTELE

Irta egy szemtanu. Angolból fordította, előszóval és jegyzetekkel ellátta DEÁK FARKAS. Ara fűzve 40 kr. Postán bérmentve megküldve 45 kr.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapest megjelent s minden könyvtárusnál kapható — az osztr. tart. számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárusnál, Bécsben, I. Stefansplatz Nr. 6.

PÁLYÁK ÉS PÁLMÁK.

IRTA ERDÉLYI JÁNOS. Kiadja a Kisfaludy Társaság.

Ara fűzve 3 frt. Vásonba kötve 3 frt 60. Tartalom: Előszó. — Pályák és pálmák. — Mikes Kelemen. — Berzsenyi Dániel. — Kisfaludy Károly. — Vörösmarty Mihály. — Czuczor Gergely. — Tompa Mihály. — Petőfi Sándor. — Arany János. — Madách Imre. — Függelék. Arany János levele Erdélyi Jánoshoz. — Madách Imre levele Erdélyi Jánoshoz.

Az új közjegyzői törvény.

1886. ÉVI VII. TÖRVÉNYOZIKK. Szentesítettett 1886. évi márczusi hó 19-én, kihirdetett az országos törvénygyűlésben 1886. évi márczusi hó 23-án.

Kiegészítve az 1874. évi közjegyzői törvény érvényben hagyott §§-val és ellátva a közjegyzőségre vonatkozó curiai döntvényekkel és magyarázatokkal. Irta Szokolay István, jogtudor. Ara fűzve 1 forint 20 krajczár osztr.

